

Kvennablaðið kostar 1 kr. 60 au. inn-
anlands, erlendis 2
kr. [65 cent vestan-
hafa] $\frac{1}{2}$ verðsins
borgist fyrirfram, en
 $\frac{1}{2}$ fyrir 16. júlí.

Kvennablaðið.

Uppsögn skrifleg
bundin við áram-
mót, ógild nema
komin sé til út-
get. fyrir 1. okt
og kaupandi hafð
borgað að fullu.

20. ár.

Reykjavík, 14. júlí 1914.

Nr. 6.

Til Kvenréttindafélags Íslands.

Samkvæmt áskorun frá hinu heiðraða kvenréttindafélagi Íslands, mætti eg fyrir þess hönd, sem fulltrúi á hinum 2. norræna kvennafundi, er haldinn var hér í Kaupmannahöfn 10—11 júní síðastl.

Áðalstarf fundarins var að ræða um hjónabandslöggjöfina, sem »Den skandinaviske Familieretskommissionen«, hefir nú með höndum. Sökum þess að Ísland ekki á neinn fulltrúa í þessari »kommission«, var íslenska fulltrúanum á hinum norræna kvennafundi að eins ætlað að taka þátt í umræðunum um hjónabandslöggjöfina, eftir að umræðurnar væru orðnar frjálsar. En þegar þar að kom, var orðið svo áliðið tímans, að eigi var unt að veita hverjum ræðumanni meira en tvær mínútur.

Á svo stuttum tíma hefði eg eigi getað gjört grein fyrir nema ofurlitlum hluta af því, er eg áleit athugavert, svo eg kaus þá heldur þann kostinn, að taka þar alls eigi til máls.

Um kvöldið þann 10. var almennur pólitískur fundur í Grundtvigs Hus. Hélt eg þar ræðu og skýrði frá, hve langt við íslensku konurnar værum komnar í því, að öðlast jafnrétti við karlmenn.

Daginn eftir, þann 11., var barnalög-
gjöfin tekin fyrir. Hjelt eg þar og ræðu, og skýrði frá ástandinu á Íslandi; báðar þessar ræður verða prentaðar í fundar-
skýrslunni. Síðari hluta dagsins var rætt um sérbann gegn kvennavinnu í ýmsum greinum, og átti aðallega að skýra frá þeirri reynslu, er hvert einstakt land hefði, á því sviði. En af því enginn hefir hreyft þessari hugmynd heima, og við því alls

enga reynslu höfum á þessu sviði, áleit eg rettast að taka ekki þátt í þeim umræðum. En lýsti því að eins yfir, að eg persónulega væri mótfallin sérbanni fyrir konur yfirleitt.

Hinn 12. júní var í sambandi við hinn norræna kvennafund, haldinn fundur, þar sem rætt var um, að koma á fót samvinnu meðal norrænna kvenna, til þess að starfa að því, að konur á öllum Norðurlöndum fengju sem fyrst borgaralegt og pólitískt jafnrétti við karla.

Förmaðurinn í »Dansk Kvindesamfund«, frú Astrid Stampe-Feddersen, var hvata-
maður þessarar hugmyndar, og var ósk hennar, að þær konur, er þenna fund hefðu sótt, og væru meðmæltar því, að þessi samvinna kæmist á, skyldu þá þegar ganga í felag til að starfa saman á þessu sviði. En við lýstum því allar yfir, að við hefðum enga heimild frá þeim kvenfélögum, er okkur hefðu sent á hinn 2. norræna kvennafund, til þess að takast slíkt á hendur. — Var þá afráðið, að fela okkur öllum á hendlur, að skýra félögum þeim, er oss hefðu sent á hinn 2. norræna kvennafund, sem fulltrúa sína, frá þessari uppástungu um samvinnu milli norrænna kvenna, og sömuleiðis, ef fleiri kvenfélög en þar höfðu fulltrúa, væru til í löndum okkar, og hefðu borgaralegt og pólitískt réttindi kvenna á stefnuskrá sinni, þá var okkur og falið, að skýra þeim kvenfélögum frá þessari hugmynd, og bjóða þeim að taka þátt í þessari samvinnu, á þann hátt, er þeim þætti bezt henta.

Samviðann á fyrst um sinn að eins að lúta að kvenréttindamálum og barnalög-
gjöf. Var talað um, að beina fyrst allri athygli að hjónabandslöggjöfinni — sem »Familieretskommissionen« nú hefir með

höndum — og að barnalöggjöfinni. Var stungið upp á, sem æskilegu formi fyrir samvinnuna, að hvert þeirra kvenfélaga — er taka vilja þátt í henni, vildu kjósa einn eða fleiri fulltrúa, eftir því sem best þætti henda. Skyldu svo allir hinir kosnu fulltrúar mætast á fundi hjer í Kaupmannahöfn á undan eða eftir hinum fyrirhugaða alþjóða kvennafundi í Berlín, næsta sumar (1915), og semja þá fasta skipulagsskrá fyrir samvinnuna.

»Dansk Kvindesamfunds Hovedkontor«, Studiestræde 49 København, er aðalstöð hins fyrirhugaða fjelagsskapar, þangað til ef öðruvísi verður ákveðið á stofnfundinum 1915, og tekur aðalstöðin á móti öllum fyrirspurnum og svarar þeim, að svo miklu leyti, sem unt er.

Björg Blöndal.

Um fráfærur.

(Niðurl.) Þessar fáu og lélegu kýr eru þó ekki fullnægjandi þar, sem margt er fólk að framfæra, síður en svo sé.

Væri þá ekki reynandi að færa ánum frá og koma því lagi á að sameina sig með hjásetuna að sumrinu, og fá einkum gamla menn er ekki geta orðið unnið erfðisvinnu til að passa ærnar frá tveimur bæjum og bændur borguðu svo báðir þessum eina manni eptir skepnu-fjölda. Þetta myndi vel geta verið svo, einkum þar sem þéttbýlt er. Og svo eru en til góðir og dyggir unglingsdrengir er ekki er teljandi eptir að setja hjá ám alveg eins og áður var. Það mætti alveg eins kenna þeim að mjólka ær og kýr meira en gert hefir verið, til að létta undir með kvenfólkinu.

Þá er nú líka kvartað um að stúlkur kunni ekki nú orðið að mjólka ær síðan hætt var að færa frá; en þessu er nú ekki ansandi, því til eru enn konur er vel kunna það og geta þá kent þeim er ekki þykjast kunna eða geta; ekkert er svo vandasamt að ekki megi læra. Því svo er

nú almennt hátt kaup kvenna að þær ættu engan veginn að skorast undan því að vinna öll algeng verk er heimilið þarfnast, þetta ætti nú ekki að standa í vegi. Það mun vist flestum konum er reynt hafa, ólíkt betra og drýgra að búa til skyr úr sauðamjólk en kúamjólk.

Eg er stórpakklát herra Torfa í Ólafsdal fyrir hans mörgu og góðu bendingar um fráfærur, og konur ættu að lesa rækilega hans ritgerðir og athuga vel hvað hann segir þar um.

Nú eru farnir að heyrast raddir úr ýmsum áttum að margir sjúkdómar séu nú einmitt að koma í ljós, er stafi frá vondu víðurværi og óhollri og ónotalegri fæðu.

Eg vil benda á þýdda ritgerð í Tímariti kaupfélaganna 1912. (Þjóðleg fæða). Fyrirlestur eftir norskan gerlafræðing, er telur súrinn sem einkar holla fæðu, og er það ekki svo lítið spursmál fyrir okkur þessa fátæku og fámennu þjóð að nota sem allra best það, sem við framleiðum í landinu sjálfu, en vilja síður rænast eftir afar dýrri vöru frá útlöndum og borða hana svo aftur í staðinn.

Það er mín föst sannfæring að okkur myndi líða miklu betur ef við færðum frá og borðuðum mjólkina og skyrið í stað grautanna og þá um leið að fækka að stórum mun lélegustu kúnum og eins hrossunum er nú eru orðin altöf mörg í flestum sveitum.

Athugum þetta alt nákvæmlega og breytum þá til, ef betur sýnist.

G. E.

Úr bænum.

Samsæti héldu ýmsar konur bæjarins skáldkonunni Ólöfu Sigurðardóttur frá Hlöðum í Eyjafjarðarsýslu þ. 8. júní. Voru það um 40 konur og skemtum þær sér hið bezta. Frk. Laufey Valdímarsdóttir hélt aðalræðuna fyrir heiðursgestinum. Á eftir henni sungu allir veizlugestirnir standandi mjög snoturt kvæði eftir frk. Ingibjörgu

Benediktsdóttur, fyrir minni heiðursgestsins, sem er prentað á öðrum stað hjer í blaðinu. Ýmsar fleiri konur héldu ræður, þar á meðal frú Theódóra Thoroddsen, sem talaði mjög skemtilega, fyrir íslenska alþýðukveðskapnum sér í lagi ferskeytlunum, sem væru svo handhægar, að hafa á hraðbergi, og samgrónar eðli og hugsunarhætti Íslendinga, sem fjölda margir væru hagarðingar.

Um kvöldið kl. 1, fylgdu allir veizlustirnir heiðursgestinum heim þangað, sem hún bjó, meðan hún dvaldi í bænum. Kvaddi hún þær þá með stöku þessari, sem hún hafði ort á leiðinni:

»Seinna löngu eg feng minn sinn —
feng má engum tína.

Ljós og söng þið senduð inn
í sálarlöngun mína«.

Ræða frk. Laufeyjar.

Háttvirta samkoma!

Við höfum öll hlegið að kerlingunni, sem ætlaði að bera sólskinið inn í bæinn, í svuntu sinni, af því hún hafði ekki vit á því, að það þyrfti að búa til glugga. En stundum nægja gluggarnir ekki, þegar dimmt er úti fyrir, þá vantar okkur einhvern til þess að bera ljós inn í bæinn — þó ekki væri nema lítil týra.

Eru ekki hugir mannanna oftsinnis eins og lokaðir, gluggalausir klefar — við köllum hver til annars í myrkrinu — eins og myrkfælin börn sitjum við alein með angist í hjartanu og hlustum eftir lífsmarki frá hinum klefanum, og í hvert sinn, sem við heyrum eitthvað, glaðnar yfir okkur.

En mest glaðnar yfir okkur, ef við sjáum ljós. Það eru andans menn — skáld og listamenn, sem oftast bregða birtu yfir okkar eigin huga, svo óljósu draumarnir, sem búa þar inni, verða að björtum og skínandi myndum.

Við erum komnar hingað í kvöld til þess að fagna einum af þessum ljósberum, einni af fyrstu skáldkonunum okkar.

Það er ekki mikið að vöxtunum, sem

eftir hana liggur, en gildi bóka verður ekki metið eftir blaðsíðutali, heldur eftir hugsanaproska þeim, sem kemur fram í þeim og liggur á bak við það, sem sagt er.

Það er kona, sem hefir skrifað þessi kvæði, þess vegna skiljum við þau svo vel. Okkar eigin hugsanir, sem vakað hafa fyrir okkur eins og fjarlægur ómur, án þess að við heyrðum orðaskil, hafa orðið að kvæðum hjá henni. Hvað lesum við út úr þessum ljóðum? Svar á þeirri spurningu, sem liggur öllum mönnum þyngst á hjarta: hvernig við eigum að ná í gæfusólskinið. Það hefir verið þröngt um þessa konu, einvera, kuldi og veikindi hafa þjakað henni. Það er ekki furða þótt hún hafi sagt:

»Andann svangan eg sit og kúga,
sólargangurinn innra lækkar.

Hvað mig langar að fljúga, fljúga,
fljúga þangað, sem hugsjón stækkar«.

En lífið hefir kent henni að við þurfum ekki að leita langt eftir fegurð og hamingju — fegurðarheimurinn býr í okkur sjálfum. Það er okkur í sjálfsvald sett að opna fangelsin gluggalausum, sem hugur okkar er innibyrður í, þegar við gráfum yfir hörmum okkar og áhyggjum — öll sæla felst í því að gleyma sjálfum sjer. — þá hrökkva upp dyrnar, sem loka okkur inni og heimurinn blasir við okkur, skínandi, sólbjartur, og óendanlega víður. Og alt sem lifir talar til okkar sínu máli, ef við viljum hlusta eftir því.

Eg sagði áður að það væri ekki mikið að vöxtunum, sem lægi eftir Ólöfu Sigurðardóttur. En alt ber það vott um óvenjulega einarða og þroskaða konusál. Hún hefur sjálf náð því sem hún lýsir í þessari visu:

Gott er að vera fleyg og fær,
frjáls í hverju spori,
sinnið verður sumarblær
sálin full af vori.

Það er svo sjaldan hægt að þakka brautryðjendum, á meðan þeir lifa — okkur þykir svo vænt um að okkur gafst færi á því að þakka Ólöfu frá Hlóðum fyrir kvæð.

in hennar. Við metum hana því meira af því að við sjáum að það á við hana sjálfa sem hún segir um vin sinn látinn:

— »Þjer mátti hver vera maður jafn í metorða-alríkinu — —«

Við vonum að konurnar verði til þess að kenna mannkyninu að menn hækka ekki sjálfir þó þeir traðki öðrum. — Lífið er svo margbreytilegt, að það er þörf á kröftum okkar allra, og erfitt að dæma um það, hver sé mestur. Er hægt að fá fallegri eftirmæli, en þessa visu Ólafar, sem mjer finst að gæti verið um hana sjálfa:

»Þín spor sjást ei stór en hvert spor er hreint þú spark hvergi eftir þig lætur, en gekst svo varfær þinn veg og beint, að vegna þín enginn grætur.«

Ólöf Sigurðardóttir lengi lífi!

Úr norðurátt oss bárust hörpuhljómar með hlýjum, léttum, undurhreinum blæ; frá auðn og kyrð þeir komu — þessir ómar þars kona sat í litlum sveitabæ.

Við fögnum þér, sem hefir stílt þá strengi, svo sterkt sem veikt, þar lék þín haga mund; já, hreimar þínir hafa töfrað lengi — þeir hafa leitt oss saman þessa stund.

Í kvöld við vildum öðrum önnun gleyma og allar gleðjast við þau strengjahljóð. Við eigum litlu kverin hjá oss heima, í huga geymum mörg þín beztu ljóð: þau sumarblóm, sem yl og yndi færa, sem anga ljúft við sólbrós mild og hlý, og blika dögguð líkt og lindin tæra, þar lífsins þrár og draumar speglast í.

Við skiljum þig! En fæstar fengið hafa þó færri geisla' að vöggustokknum inn. Við skiljum: Það er kvöl að kyrkjá' og grafa í kalinn jarðveg andans gróður sinn. Við skiljum, hvernig húm og þrautir þjaka, við þekkjum margar líkan skapadóm. En hitt er gátan, hvernig í þeim klaka úr klungur-urð lá sprottið svona blóm.

Með göfgi' á svip og gleðibragð um hvarma í gliti slikra blóma situr þú, svo ern og hress í aftansólarbjarma,

og aldrei söngstu fegri ljóð en nú!

Við yzta sjónhring sér þú blysin loga, sem sigrað gátu skugga, tár og þraut, svo nú sézt hvergi nótt á himinboga — og nú er líf þitt orðið sigurbraut.

I. B.

Annað norræna kvennapingið.

Á öðrum stað hér í blaðinu hefir frú Björg Blöndal gefið Kvenréttindafélaginu, sem hafði fengið hana til að mæta fyrir sig á fundinum, skýrslu um hann. Hér skal því að eins getið hins helsta, sem þar er ekki tekið fram.

Fundurinn var haldinn í stóra salnum í Odd-félagahöllinni og hófst kl. 9 árd. p. 10. júní. Var salurinn troðfullur, og voru áheyrendurnir mestmegnis konur.

Var fyrst sunginn hátíðasöngur eftir frú Gyrithe Lemche, en lagið var búið til af frú Teklu Griebel Wandall.

Inngangsraðuna hélt formaður félagsins: »Dansk Kvinda-Samfund«, sem stóð fyrir fundinum, stiftamtmannekkja frú Astrid Stampe Feddersen. Talaði hún um þann ófrið, sem fyr á öldum hefði verið milli hinna norrænu þjóða, og um þær friðarumleitanir, sem á síðari árum hefðu hvervetna í heiminum, gert vart við sig, og orðið æ háværari og ákveðnari. Hún kvaðst lagna því, að hinar norrænu þjóðir tækju nú saman höndum, til þess í einlægni að sækja þenna fund.

Prófessor Viggo Bentzon, formaður í norrænu Hjónabands-löggjafarnefndinni tók síðan til máls í langri ræðu um þetta mál. Kvenlögfræðingar frá Svíþjóð, Noregi og Danmörku, gerðu síðan grein fyrir þeim göllum, sem konum þættu sérstaklega þurfa, að bæta úr með þessum lögum, og hvernig þær umbætur ættu að verða.

Síðast talaði prófessor Bentzon, og lauk máli sínu á þessa leið:

»Kvenlögfræðingar Norðurlanda hafa í dag talið af mikilli þekkingu um mjög erfið lögfræðileg viðfangsefni, og við karlmenn, sem erum lögfræðingar, viljum fegnir vera í samvinnu við þær. Fundurinn í dag hefir styrkt mig í þeirri trú, að samvinnan gangi vel«.

Aðal atriðin, sem rædd voru og fundið var að, voru réttarfarsleg staða giftra kvenna, og hvernig ósanngjörn lög legðu eiginmanninum alt valdið í hendur á sameiginlegri eign hjónanna, án þess að hann beri nokkra ábyrgð á meðferð sinni á henni, gagnvart konu sinni. Annað

atriðið var persónulegt samband milli foreldra og barna. Þar talaði hæstaréttarlögmaður Elísa Sem frá Noregi. Lagði hún sérstaka áherslu á hinn mikla mismun á sambandi foreldranna við skilgetin og óskilgetin börn sín. Yfir skilgetna barninu hefði faðirinn nær því allt foreldravaldið, en við óskilgetna barnið sitt hefði hann hvorki skyldur, né nokkurt foreldravald.

Hún mintist einnig á spurninguna um það, hvort óskilgetin börn ættu að hafa rétt til að bera ættarnafn föðursins eins og skilgetin börn og hvernig þá læri um þau börn, sem ekki fengju neitt viðurkennt faðerni, og yrðu þannig eins og nokkurskonar afhrak í mannfélaginu, enn þá ver sett, en þau væru nú.

Frú Frigga Carlberg frá Gautaborg, sendi skrifaða ræðu sína um þetta efni, sem lesin var upp. Þar gerði hún grein fyrir þessu foreldravaldi föðursins yfir börnunum frá elstu tímum, frá því að karlmaðurinn hafði óbundið einveldi eins yfir börnum sínum og konu, og öðrum eignum. Í Svíþjóð hefði ekki verið bannað að bera út börn fyrir en á 12. öld, og föðurvaldið sé enn þá svo mikið í Svíþjóð, að t. d. glæpamenn, sem hefir verið hegnt, hafi allt valdið yfir börnum sínum, og þótt móðirin vinni fyrir heimilinu, þá hafi hann þá jafnt sem áður allt valdið yfir því að lögum. Og þótt faðirinn hafi hér því engar skyldur við óskilgetin börn sín, þá hafi hann þó að lögum erfðarétt eftir það; föðurfrændur óskilgetins barns geti erfð það líka að lögum. Hún sannaði hvernig það væru lögín sem stuðluðu að ungbarnamörðum í stórum hlutföllum við eðlilegan barnadauda, og það löggjafana að minnast þess, þegar þeir töluðu um fækkandi barnafæðingar.

Mikið af umræðunum var um erfðarétt óskilgetinna barna, eftir föðurinn, (og föðurfrændur) og rétt til að kallast nafni föður síns. Því var meðal annars haldið fram, að eðlilegra væri, að faðirinn væri skyldur til að gefa óskilgetnu barni sínu ættarnafn sitt, en að móðurfaðir þess væri skyldur til þess. Og fyrst að lögbækurnar sýknuðu karlmanninn frá öllum lagalegum afleiðingum og ábyrgðum af föðurskyldum óskilgetinna barna sinna, og skrifuðu lögín o. venjan, sýknuðu hann, af allri vansæmd í því tilliti, þá yrði það eðlilegt að siðgæðilögmálið yrði ólíkt fyrir karla og konur, og þetta hefði aftur margskonar afleiðingar, sem kæmu niður á saklausu börnunum.

Klukkan 7 síðdegis, var svo haldinn fuður í Grundtvigshúsi. Fundarefnið var kosningaréttur kvenna. Húsið var troðfult. Þar var ger grein fyrir kosningarréttarmálinu í hverju af þessum 5 Norðurlöndum. Í Finnlandi og Noregi hafa konur þegar fengið full pólitísk

réttindi. Árangurinn af því virðist hafa orðið góður. Engin bylting, hvorki í stjórnámálum eða öðrum þjóðfélagsmálum, heldur góð félagsleg samvinna milli beggja kynjanna.

Fyrir Danmörku talaði próf. H. Höfðing, og hélt að vanda með því, að sjálfsagt væri að konur fengju þessi réttindi, enda stæðu þau nú fyrir dyrum í Danmörku, og yrðu eflaust að lögum, ef ekki í sumar, þá á næstu missirum.

Þá talaði frú Ezaline Boheman frá Svíþjóð, og bar fram heilhugar hamingjuóskir sænskra kvenna, til danskra kvenna, með því að þær væru komnar svo nærri þessu langþráða takmarki. Hún kvartaði yfir því, að í Svíþjóð mundi enn langur vegur eftir, þangað til konur kæmust svo langt, og tók fram hversu stjórnmalahorfurnar þar og hin ábyrgðarlausu áhrif þeirra, væru hættulegar.

Þá talaði frú Björg Blöndal og talaði um kvenréttindamálið á Íslandi, eins og því væri nú komið. Konur hefðu þar aðgang að öllum embættum landsins. Þar væri eiginlega engin mótstaða gegn því að konur fengi pólitísk réttindi. Nú lægi fyrir frumvarp sem veitti konum þau. En samkvæmt því, fengju aðeins 40 ára konur kosningarrétt fyrsta árið, næsta ár þær, sem væru 39 ára, og svo áfram niður á við, þangað til allar konur hefðu fengið kosningarétt þegar þær væru 25 ára. Að þessu frumvarpi var mjög hlegið, en ræðukonan hélt að það mundi ekki verða að lögum, en íslenskar konur mundu þó bráðlega fá kosningarrétt.

Á eftir ræðunum frá hverju landi, var sunginn þjóðsöngur þess lands.

Annan fundardaginn, 11. júní var rætt aðallega um barnalöggjöfina. Talaði þar fyrst sænska konan Anna Lindhagen. Taldi hún öll börn eiga sömu eðlilegar réttindakröfur: 1. rétt til að lifa, 2. að fá fræðslu, 3. að fá verndun, þótt það yrði hjá óviðkomandi fólki, 4. að vera verndað fyrir foreldrum, sem ekki væru góðir, 5. að vera ekki ofboðið eða misbrúkað til vinnu. Barnalöggjöfin í Danmörku væri miklu betri en í Svíþjóð, og hin dönsku »Værgeraad« væru miklu betri en sænsku »Barnavårdsnämnder«. »Værgeraad«-in hefðu meira vald og gætu því komið meiri og betri framkvæmdum í kring. Auk þess vernduðu lögín giftar mæður betur.

Frú Björg Blöndal gaf ýmsar góðar upplýsingar frá Íslandi í þessu efni. Sagði að þar væru engar verksmíðjur, sem notuðu börn til vinnu. Þar þektust eigi barnaglæpir, og þar hefði aðeins komið fyrir *eitt* barnsmorð, í manna minnum. Þar væru venjulega óskilgetin börn kend við föður sína, sem hefði þær afleiðingar að giftir menn tækju sjaldan framhjá.

Í umræðunum var það tekið skýrt fram, að nauðsynlegt væri að eitthvert sérstakt framkvæmdarvald hefði öll þessi mál til meðferðar. Mjög líklegt að stofnun, lík hinum dönsku »Vergeraad«-um gæti orðið fullnægjandi, ef hún fengi aukið vald í sínar hendur. Þegar ríkin tækju að sér uppeldis umsjón barnanna, þá yrði það einnig að sjá um, að gátuðum börnum væri ekki haldið niðri, heldur fengju þau að njóta hæfileika sinna. En þetta mál væri fléttað saman við bindindismálið, vinnuleysismálið, málið um hjálp handa fátækum mæðrum, og í einu orði sagt, gæti ekki orðið greitt úr því öðruvísi en samhlíða með framsförum verkmanaflokksins, bæði í efnalegu- og menningarlegu tilliti.

Síðari fundurinn um daginn, var um sérstök lög eða bannlög fyrir konur, að vinna næturvinnu, og ýmsar aðrar undantekningar og útlökanir frá sérstökum vinnugreinum, sem þær hefðu áður haft. Umræðurnar hóf frú Julia Arenholt, umsjónarmaður dönsku stjórnarinnar við allar þær verksmiðjur, sem konur og börn vinna í. Hún hefir mikla reynslu í þessu máli, enda sýndi hún fram á, hversu sérstök löggjöf fyrir konur í þessum efnum væri skadleg fyrir þær, bæði efnalega, og eins fyrir heimili þeirra. Auðvitað væri gott, ef engrar næturvinnu þyrfti með. En meðan hún væri notuð, þá mistu konur af bezt-launuðu atvinnunni, þegar þeim væri fyrirboðin sú vinna, sem bezt borgaði sig, t. d. við prentun, bakarastörf o. s. frv., það leiddi aftur til þess, að þær yrðu að vera lengri tíma frá heimilum sínum, til að innvinna sér jafnmikið, eða taka illa launada vinnu heim til sín. Yfirleitt yrði árangurinn sá, að þær yrðu að vinna miklu verri og ver borgaða vinnu, sem enginn hefði opinbert eftirlit með.

Frk. Ida Johannsen frá Svíþjóð, kvað það vera bæði sína og annara persónulega reynslu, að með þessum næturvinnubannlögum fyrir konur, þá hefðu mörg hundruð kvenna þar í landi mist vel borgaða vinnu, sem setjarar í prentsmiðjum. Danskar konur voru svo heppnar, með fjölmörgum mótmælum hvervetna frá dönskum konum að geta hindrað, að Fólksþingið samþykkti slík bannlög. Sænskar konur mótmæltu líka, en það hafði engin áhrif. Lög-in komust samt á. Í Finnlandi og Noregi, þar sem konur hafa kosningarrétt, hafa mótmæli kvenna dugað, og þessi bannlög gegn næturvinnu kvenna ekki gengið í gegnum þingin.

(— Við konur hér á Íslandi, þar sem fáar eða engar slíkar verksmiðjur eru, verðum vel að gæta að því, að jafnóðum og einhverjar atvinnugreinar opnast konum, bæði við verk-smiðjur, ef þær komast á, og fleira, þá verði konur ekki útilokaðar frá bezt-launuðu atvinnu-

greinunum, eða á annan hátt bolað burt frá vinnumarkaðinum og allri sæmilega launaðri vinnu. Verkakonur verða sjálfar að hafa aug-un opin, fyrir þeim háska, sem af því stafar, og halda allar saman í kröfum sínum. —)

Ýmsar veislur voru gestunum haldnar. Þar á meðal glaðningur í ráðhúsinu, sem bæjar-stjórn Kaupmannahafnar hafði boðið öllum fulltrúunum til. Jensen borgarstjóri bauð gest-ina velkomna og hvert af hinum 5 löndum þakkaði aftur, fyrir munn einhvers af fulltrúun-um. Síðasta veislan var haldin á sumarhótel-inu »Marienlyst« út við Eyrarsundið. Þangað voru fulltrúarnir fluttir í bifreiðum 12. júní, því þar skyldi haldinn síðasti fundurinn um áfram-haldandi samvinnu milli allra þessara 5 nor-rænu landa. Fyrst gæddu fulltrúarnir sér á morgunmat, sem þeim var fyrirbúinn þar, og svo var fundurinn á eftir. En niðurstaðan varð sú, að félag varð ekki myndað að svo stöddu, en skyldi bíða frekari undirbúnings, undir stjórn »Dansk Kvindesamfunds«, og ræðast að líkind-um til fulls, vorið 1915, á undan eða eftir al-þjóðapönginu í Berlín. —

(Eftir Rösträtt för Kvinnor).

Ferðapistlar.

II.

Mikið af leiðinni milli Wienar og Dres-den er mjög skemtílegt. Meðfram Saxelf-unni er landslagið mjög fagurt. Þar uppfra liggur hin »Saxneska Sviss«, orðlögð fyrir náttúrufegurð sína og heilnæmt loftslag, ende notar fjöldi manna sér af því og ferðast þangað upp í sveitirnar sér til heilsubótar á sumrin.

Saxelfan er á þessu svæði ekki stórfeng-leg. Hún liggur þar víða í lægð og brekk-ur ofan að henni. Eflaust er hún þar djúp og vatnsmikil, þótt ekki sé hún breið.

Mjög virtist okkur skifta um útlit, við-mót og svip fólks, þegar kom inn á Þýskaland. Járnbrautarþjónarnir, sem bæði suður í Austurríki og Ungverjalandi, og líka hér á Norðurlöndum eru oft svo við-mótsgóðir og liprir, voru með þessari þýsku járnbraut, víða að sjá styrðir og hrottalegir. Mjög auðséður hermannabrag-ur á framkomu þeirra. Auðvitað eru und-antekningar frá allri reglu. En svona virtist mér það yfirleitt.

Gaman var að taka eftir fólkiu sem varð okkur samferða. Og mjög ólíkar virtust mér þýsku konurnar ungverskum

og austurískum konum, sem voru að sjá fremur smávxnar, dökkhærðar, með finan fölan litarhátt, grannvxnar fremur, en þó þéttvxnar, mjög fjörlegar og sérlega smekklega klæddar. Þýskar konur virtust mér vera fremur stórar og feitar mjög, miklu ljósari á hár, og þungbúnari, ekki eins glaðlegar og fjörlegar, og ekki nær því jafn skrautklæddar. Auðvitað var þetta lítið að marka af því við dvöldum svo stutt í þýskum borgum, einkum Berlin, sem er þeirra mesta tiskuborg, og sjálf höfuðborgin í öllu þýska ríkinu.

Í Dresden dvöldum við sólarhring. Aðalerindið var að skoða málverkasafnið. Það er í ákaflega stórra og fallegri byggingu rétt við Elben, með útsjón upp á hæðirnar þar í kring, og ganga rafmagns-sporvagnar þangað uppeftir. Er þaðan hin fegursta útsjón yfir borgina, enda er Dresden viðfræg fyrir fagurt landslag og legu. Skiftir Elben henni í tvo hluta, sem eru tengdir saman með mörgum brúm.

Við komum inn í málverkasafnið kl. 9¹/₂ um morguninn og vorum þar til kl. 3 síðd. Er þar mikill fjöldi af sölum og smærri herbergjum, fullir af listaverkum eftir flestalla frægustu listamenn heimsins. Má þar sjá frummyndir að fjölmörgum oliuprentuðum veggmyndum og bréfkortum, sem seld eru um allan heim. T. d. margar Krists- og Maríu-myndirnar.

Í fyrsta sinni sem menn ganga í gegn um slík söfn, er naumast unt að átta sig á þeim. Og svo eru mörg af listaverkum þessum hvort öðru meistaralegra. Og hver meistarinn hefir sín sérstöku einkenni og ágæti. T. d. Rembrandt sína meistaralegu skugga og ljós, Rubens sína ríku fögru liti, o. s. frv. Svo lítt mögulegt er fyrir ókunnuga að taka eitt þeirra fram yfir annað.

Eitt af þeim málverkum sem ég tók sérstaklega eftir, var myndin af Kristi: »Gefið keisaranum hvað keisarans er«, eftir Tiziano Vecello, (f. 1417—1576) Útlit og svipur Krists, sem er þar svo óviðjafnanlegur, sýnir að hann les hugsanir Fari-seanna ofan í kjöl og svarar þeim eftir því. Önnur óviðjafnanleg Krists mynd, sem margir hafa séð oliuprentanir af, er þar líka. Hún er eftir Heinrich Hoffmann. »Kristur í musterinu: »Hver sem er hreinn kasti fyrsta steininum«, frægt listaverk.

En það yrði oflangt mál að fara að telja upp, þótt ekki væri nema einstöku

myndir af öllum þeim listaverkum, sem þarna eru saman komin, og til lítills gagns fyrir þá, sem ekkert þekkja til þeirra. Menn ganga í gegn um hvern salinn eftir annan og hvert smáherbergið eftir annað, allstaðar finna menn eitthvað það, sem menn sérstaklega staldra við og dást að og sem sérstaklega vekur eftirtektina. En altaf er haldið áfram. Loks komum við inn úr síðasta salnum. Þar koma dyr til hægri handar og liggja upp að þeim þrjú þrep. Við göngum þau upp og inn úr dyrunum. Fyrir okkur verður herbergi, klætt innan með vínrauðu silkidamaski. Við fremri endann í herberginu eru bekkir. Þar situr margt fólk steinþegjandi og horfir inn í herbergið. Þar, fyrir miðjum vegg, stendur ein stór mynd í ramma á fótum, á gólfinu. Hún tekur yfir ²/₃ af breidd herbergisins, og er samsvarandi á hæð. Það er hin »Sixtenska Madonna« Rafaels.

Menn segja að þessi fræga mynd hafi fundist í klaustri einu. Meistarinn hafi gert hana handa því. Þaðan var hún svo flutt, úr fámenninu og gleyskunni og sett í drottningarsætið í þessu heimsfræga listaverkasafni. En svo mikla lotningu bera menn fyrir þessu meistaraverki listarinnar, að ekkert annað listaverk telst vera þess vert að vera þar inni. Þetta eina herbergi er skrátt í silki til þess að vera verðugur bústaður handa því, og enginn áhorfandi dirflist að mæla orð frá munni þar inni.

Auðvitað stafar þessi lotning að líkindum nokkuð frá því, að myndin er sköpuð og geymd í katólsku landi. En ennþá þykir hún sem listaverk, óviðjafnanleg, og það kemur mörgum Mótmælanda til að beygja kné fyrir henni, í huga sínum að minsta kosti.

Viðá í safninu voru bæði karlar og konur að »kopiera« ýmsar myndir. Einn maður var einmitt að enda við að »kopiera« »Sixtensku Madonnuna«. Eg er ekki listadómar, en mér sýndist hún vera afbragðs vel gerð, þótt dálítil munur virtist á litunum, sem líklegt var, þar sem að hann varð að nota nýja liti til að eftirgera gamla.